

ABRAMOWICKI PARK DWORSKI W KRAJOBRAZIE LUBLINA (SYTUACJA DENDROLOGICZNA)

Krystyna Pudelska¹, Małgorzata Przegalińska-Matyko²

¹ Instytut Roślin Ozdobnych i Architektury Krajobrazu, Akademia Rolnicza w Lublinie

² Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie

Wstęp

Od wielu wieków o wyglądzie domu decydował ogród. To on był ozdobą rezydencji, w nim koncentrowało się życie towarzyskie, tam była samotnia, gdzie wśród zieleni, zapachu kwiatów, śpiewających ptaków można się było oddać kontemplacji.

Przez kolejne tysiąclecia piękne ogrody były dumą panujących, a stale pracujący ogrodnicy pielęgowali florę, wzorowo urządzone ścieżki dostarczały spacerowiczom możliwości podziwiania piękna przyrody i rozkoszowania się widokami, kształtami pełnymi wyszukanych form bądź urzekającymi prostotą. XIX-wieczny bohater romantyczny szukał natchnienia, doznań mistycznych, opiewał nieszczęśliwą miłość, doznawał patriotycznych uniesień w otoczeniu zieleni tajemniczego ogrodu.

W krajobrazie współczesnego Lublina można odnaleźć pojedyncze okazy, grupy sędziwych drzew czy pozostałości historycznych układów zieleni, świadczące o niegdysiejszych siedzibach pałacowych lub dworskich możnych magnatów oraz średniej szlachty. Wiele z nich niknie wśród wtórnej zabudowy śródmiejskiej lub staje się najstarszym elementem zieleni skwerów i placów. Jeszcze do lat trzydziestych XX wieku wokół miasta usytuowanych było 10 zespołów dworsko-parkowych i 14 pałacowo-parkowych [MAJ 1994]. W ostatnich latach wiele z nich „wchłonęło” miasto. W większości przypadków obrały nową funkcję i program użytkowy, zupełnie obcy dla ich pierwotnego charakteru. Niektóre z dawnych siedzib odznaczają się dobrym stanem zachowania, jak np. park w Felinie [PUDELSKA 2001]. Są też takie, które z braku opieki popadły w ruinę – założenie ogrodowe w Węglinic. O wielu z nich przypominają reliktowe formy przy dawnych rezydencjach [MAJ 1994].

Abramowicki park dworski nigdy nie był położony na obrzeżu Lublina, dzisiaj jest enklawą zieleni jednej z jego dzielnic. Obecne granice założenia parkowego wyznaczają dwie ulice: Głuska i Abramowicka oraz łąki nad rzeką Czerniejówką. W ciągu ostatnich sześćdziesięciu lat jego pierwotny układ i powiązania widokowe uległy zatraceniu. Nowa zabudowa, wysokie zadrzewienie na terenie i w otoczeniu parku zniekształciły układ dróg i zatarły owe powiązania widokowe z okolicą. Aktualnie jest to 8-hektarowy park przyszpitalny, w którym z trudem można

dostrzec jego pierwotne piękno, substancję zabytkową oraz ewolucję układu kompozycyjnego. Celem przeprowadzonych badań była inwentaryzacja dendrologiczna i jej analiza porównawcza z wynikami prac inwentaryzacyjnych przeprowadzonych w latach 1974 i 1998 oraz ocena aktualnej kondycji drzewostanu parkowego.

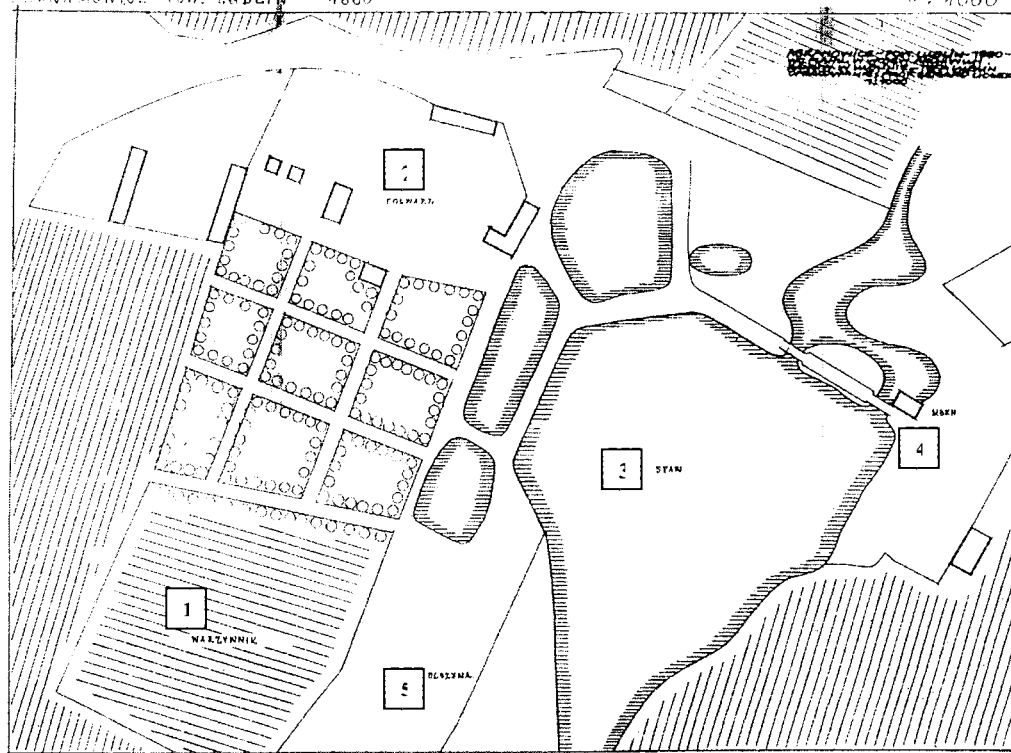
Materiał i metody

Badania obejmowały kwerendę materiałów archiwalnych dotyczących dóbr Abramowice. Metoda polegała na porównaniu dawnych opracowań zawierających inwentaryzacje zadrzewienia: ogólną wykonaną w roku 1974 przez Fijałkowskiego i Kseniaka oraz szczegółową z roku 1998 przedstawioną przez Kałużniacką, z aktualnymi wykonanymi w latach: 2000 i 2006, przez Przegalińską-Matyko. Celem pracy była wnikliwa analiza porównawcza stanu zachowania zabytkowego drzewostanu tego założenia.

Historia parku dworskiego

Dzieje Abramowic sięgają 1393 roku, gdy majątek był folwarkiem rycerskim broniącym dostępu do miasta Lublina. Właścicielami w owym czasie byli kolejno Sieciech (Sethiegius) [WYKAZ HIPOTECZNY 1915; KSENIAK 1995] i Klimuntowski [KSIĘGA ROZSIEDLENIA RODÓW ZIEMIAŃSKICH W DOBIE JAGIELLOŃSKIEJ 1915]. KSENIAK [1978, 1995] podaje, że w końcu XV wieku właścicielem Abramowic był Jan Ossoliński z braćmi, a od 1786 roku hrabia Wincenty Jezierski, który wzniósł w Abramowicach kościół murowany. Kajetan KOŹMIAN [1858] opisując w swych pamiętnikach zaślubiny kolejnych właścicieli Abramowic – Ewy Gałęzowskiej i Rocha Kossowskiego wspominał: „(...) Ten ujawszy sobie rodzinę Stroińskich, a wystawą życia, ekwipażami, liberyjną, mundurem rotmistrzowskim i orderem olśniewszy młodą idyotkę, w sekrecie wyrobiwszy osobliwą dyspensę od zapowiedzi z zgarciem w rękę, w minutę, w której panna skończyła lat czternaście wziął z nią ślub (...). Starostwo zamierzali mieszkać w Abramowicach pod Lublinem i tam wznieśli dom drewniany wielki, wystawny (...)”. Przy dworze powstał, zgodnie z ówczesną modą, regularny ogród kwaterowy, nawiązujący do tradycji ogrodów barokowych. Całość założenia miała kształt nieregularnego czworoboku, podzielonego na dziewięć pól kwaterowych, których granice wyznaczały lipy drobnolistne [MAJDECKI 1964], rys. 1. Do dnia dzisiejszego zachowało się 11 zabytkowych okazów tych drzew. Założenie dworskie, łączące się kompozycyjnie z pobliskim kościołem, tworzyło typowy krajobraz polskiej wsi. Jak podaje MAŃKOWSKI [1929] „(...) barokowy wiejski kościół i dwór szlachecki wchodzą w skład tych elementów, które łącznie wzięte charakteryzują sarmatyzm, i wtedy też należy szukać początków tzw. dworku polskiego budowanego zazwyczaj z drewna”.

Kolejnymi właścicielami majątku, wraz z kluczem folwarków i miasteczkiem Głuskiem, byli Grabowscy i Stroynowscy. Między 1860 a 1873 rokiem zespół dworsko-parkowy uległ znacznym przekształceniom. Właściciele zamieszkali w nowym dworze o cechach klasycystycznych. Zachowano dawne aleje lipowe, zmienił się natomiast układ wnętrza ogrodowych. Całość przyjęła swobodniejszy układ krajobrazowy o cechach romantycznych. Drzewostan został urozmaicony gatunkami rzadkimi. Przed nowym dworem, w miejscu jednej z kwater, utworzono reprezentacyjny gazon, a z tyłu dworu, od strony wschodniej, powstała polana z widokiem na stawy (rys. 2).

1	warzywnik
garden vegetables
2	folwark
3	staw
pond
4	młyn
mill
5	olszyna
alder-wood

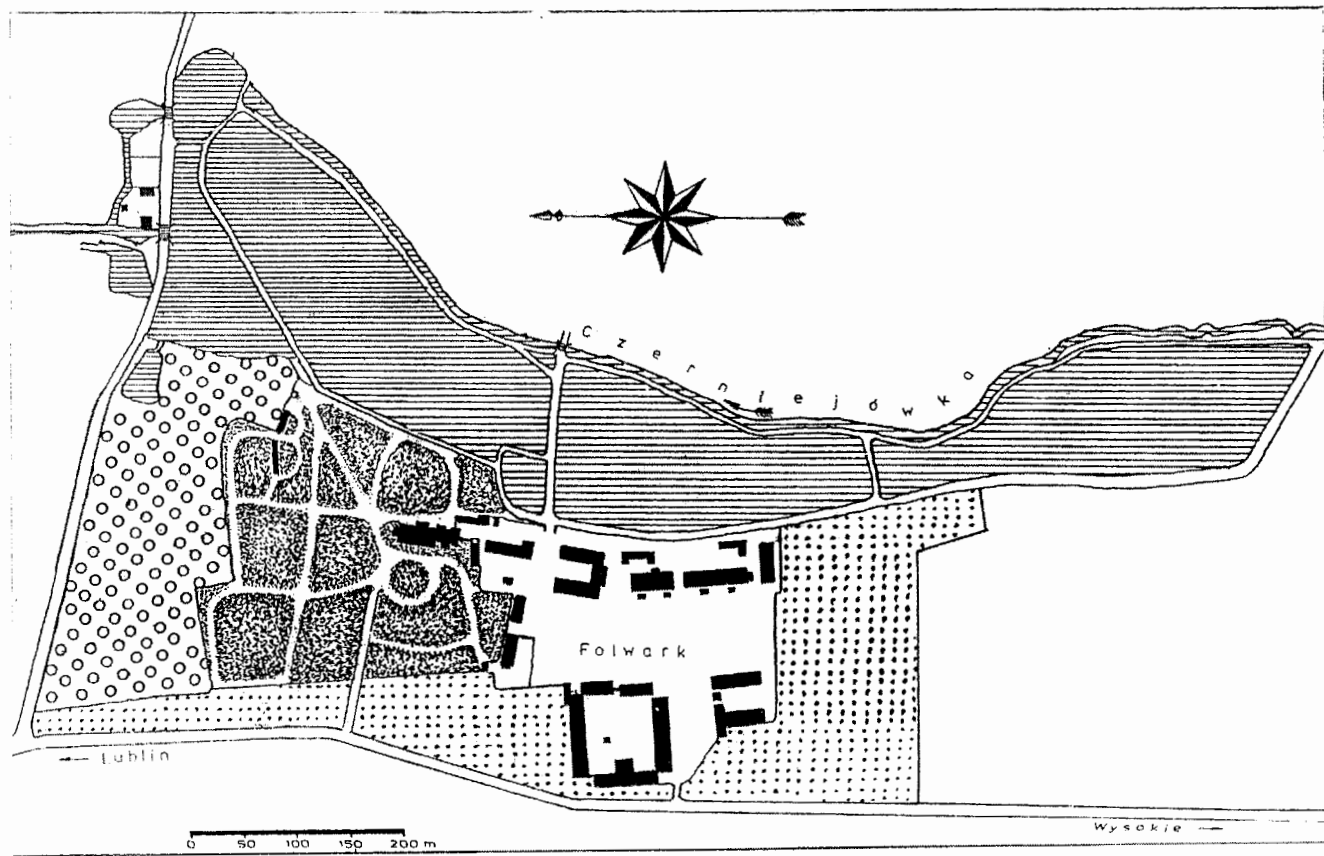
rys. MARIA MICHAŁOW

7, 22,5x 44,4cm

WG. PLANU W WOJEW. ARCHIWUM PAŃSTWOWYM W LUBLINIE • TEKA LUBLIN

Rys. 1. Plan bez podania orientacji, zawiera oznaczenia: budynków gospodarczych, folwarku, młyna oraz budynków w otoczeniu podwórza gospodarczego, ogrodu użytkowego w układzie kwaternionowym, warzywnika i terenów uprawowych w otoczeniu zespołu stawów, dróg doprowadzających [MAJDECKI 1964]

Fig. 1. Plan without orientation, it contains marks of farmstead, farm, mill and buildings surrounding farmyard, a usable garden in a quarter arrangement, vegetable garden and cultivation area surrounded by ponds, afferent roads [MAJDECKI 1964]

Rys. 2.
Fig. 2.

Abramowice – zespół dworski, stan historyczny, wg planu dóbr z 1931 roku [KSENIĄK 1978]
Abramowice manorial complex, historical state according to the plan from 1931 [KSENIĄK 1978]

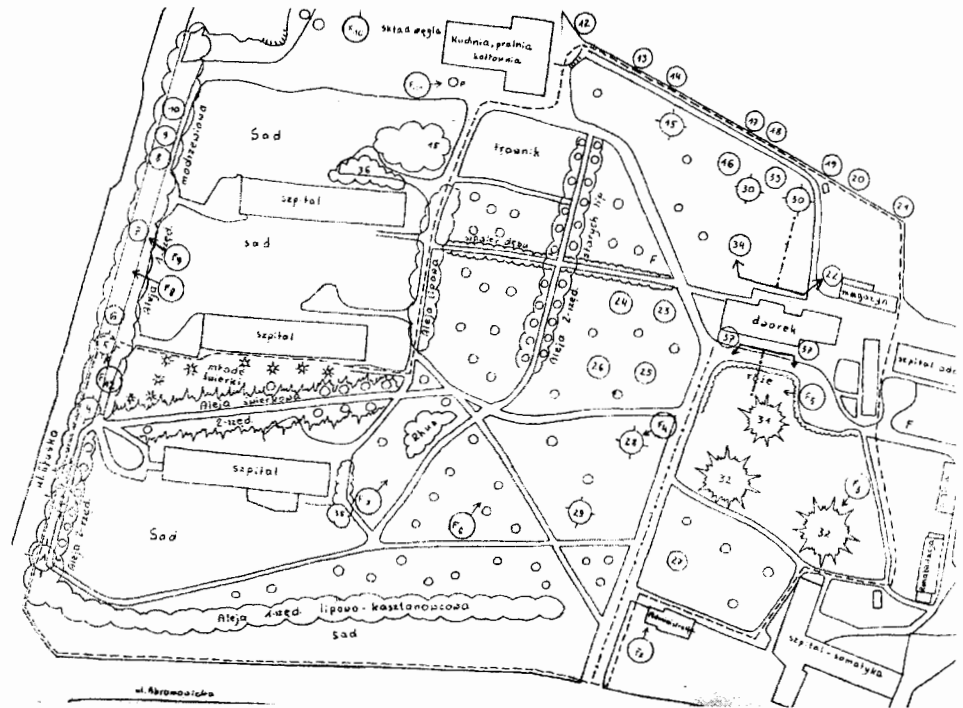
O romantycznym charakterze założenia świadczy również kurhan w północnej części parku, usypany ku czci poległego powstańca styczniowego oraz kapliczka św. Jana Nepomucena, usytuowana za stawami. Od roku 1883 kolejnymi właścicielami majątku byli Weissbergowie, którzy w roku 1910 sprzedali Abramowice Henrykowi Sachsowi. Po II wojnie światowej abramowicki majątek ziemski liczący 436,78 ha został rozparcelowany. Park wraz z dworem (16,78 ha) przeszedł w ręce Ośrodka Psychiatrycznego. Rozbudowa szpitala spowodowała wprowadzenie na teren parku kilkunastu nowych obiektów i zmianę przebiegu dawnych alei ogrodowych. Z dawnego założenia kwatrowego pozostały fragmenty alei lipowych, zaś z założenia krajobrazowego znacznie uszczuplony drzewostan. W ewidencji parku przeprowadzonej przez FIJAŁKOWSKIEGO i KSENIAKA [1974] wynika, że zachowanymi do roku 1974 elementami ogrodu barokowego były „szpaler grabowy i grupy drzew zamykające widoki po stronie stawów”. W latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku, w ogrodzie przyszpitalnym masowo wprowadzono gatunki iglaste. Świerkami pospolitymi uzupełniono zabytkowe aleje. Gatunek ten pojawił się również wewnątrz dawnych polan widokowych.

Wyniki

Szata roślinna

Obecnie drzewostan parkowy liczy 1445 drzew reprezentujących 38 taksonów, wśród których 81,5% stanowią gatunki liściaste (tab. 1). Dominują: lipa drobnolistna (*Tilia cordata* MILL.), jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior* L.), klon pospolity (*Acer platanoides* L.), kasztanowiec zwyczajny (*Aesculus hippocastanum* L.) i robinia biała (*Robinia pseudoacacia* L.). W drzewostanie iglastym liczącym 18,5%, przeważającą część (65%) stanowią nasadzenia świerka pospolitego. Substancja zabytkowa, pochodząca z 1860 roku i z drugiej połowy wieku XIX, to około 18% drzewostanu istniejącego. Dzisiaj ponad stuletnie egzemplarze, reprezentowane przez lipę drobnolistną, kasztanowca pospolitego, stanowią około 5% ogólnego drzewostanu. Drzewa pochodzące z II połowy XIX wieku to dęby szypułkowe o obwodach od 150 do 206 cm. Z tego też okresu pochodzi również dziewięć kasztanowców zwyczajnych i graby pospolite, będące reliktowymi pozostałościami dawnych naturalnych altan i szpalerów. W 2000 roku (rys. 3), podczas wykonywania inwentaryzacji, altana kasztanowców znajdująca się przy głównej drodze ogrodowej wiodącej do dworu była czytelna i reprezentowało ją sześć drzew. Po sześciu latach pozostały jedynie pojedyncze okazy kasztanowców.

Na terenie parku oznaczono dwa drzewa jako pomniki przyrody, są to: dąb burgundzki o obwodzie 253 cm oraz miłorząb dwukłapowy o obwodzie 275 cm. Za pomnik przyrody powinna być również uznana piękna trójpienna lipa drobnolistna o obwodach 260 cm + 420 cm, a także trzy egzemplarze lip drobnolistnych stanowiące pozostałości dawnych kwater. Z gatunków rzadkich na szczególną uwagę zasługuje, rosnący w części północno-zachodniej, kasztanowiec czerwony o obwodzie 340 cm. Modrzewie europejskie (2 szt.) i brzozy brodawkowate (2 szt.), wykazane po inwentaryzacji w 2000 roku jako egzemplarze pomnikowe, jesienią 2005 roku uznano za martwe i usunięto.

Rys. 3. Plan inwentaryzacji drzewostanu z analizą nawarstwień kompozycyjnych [PRZEGALIŃSKA 2000]

Fig. 3. The plan of dendroflora inventory with analysis of composition accumulations [PRZEGALIŃSKA 2000]

Tabela 1; Table 1

Struktura drzewostanu parku w Abramowicach (2000-2006)
A structure of dendroflora in Abramowice park (2000-2006)

Nazwa gatunkowa Species name	Liczba drzew o pierśnicy (cm); Number of trees in breast height diameter (cm)			Razem Total
	0-100	100-200	pow. 200 above 200	
1	2	3	4	5
Klon jesionolistny – <i>Acer negundo</i> L.	3	1	2	6
Klon pospolity – <i>Acer platanoides</i> L.	99	59	5	163
Klon jawor – <i>Acer pseudoplatanus</i> L.	17	9	–	26
Klon srebrzysty – <i>Acer saccharinum</i> L.	–	–	2	2
Klon tatarski – <i>Acer tataricum</i> L.	–	1	–	1
Kasztanowiec pospolity – <i>Aesculus hippocastanum</i> L.	8	58	25	91
Kasztanowiec czerwony – <i>Aesculus x carnea</i> HAYNE	–	–	1	1

1	2	3	4	5
Brzoza brodawkowata – <i>Betula pendula</i> ROTH	8	11	2	21
Grab pospolity – <i>Carpinus betulus</i> L.	34	14	–	48
Głóg dwuszyjkowy – <i>Crataegus laevigata</i> (POIR.) DC.	2	–	–	2
Jesion wyniosły – <i>Fraxinus excelsior</i> L.	126	116	11	253
Milorząg dwuklapowy – <i>Ginkgo biloba</i> L.	–	–	1	1
Kłęk amerykański – <i>Gymnocladus dioica</i> (L.) K. KOCH	1	–	–	1
Orzech włoski – <i>Juglans regia</i> L.	1	2	–	3
Modrzew europejski – <i>Larix decidua</i> MILL.	1	1	2	4
Świerk pospolity – <i>Picea abies</i> (L.) H. KARST.	171	1	1	173
Świerk kłujący odm. sina – <i>Picea pungens</i> 'Glauca'	44	–	–	44
Świerk kłujący – <i>Picea pungens</i> ENGELM.	36	1	–	37
Sosna czarna – <i>Pinus nigra</i> J. F. ARNOLD	12	–	–	12
Sosna wejmutka – <i>Pinus strobus</i> L.	–	1	–	1
Topola czarna odm. włoska (topola włoska) – <i>Populus nigra</i> 'Italica'	–	1	–	1
Topola osika – <i>Populus tremula</i> L.	10	–	–	10
Topola berlińska – <i>Populus x berolinensis</i> 'Berlin'	–	6	–	6
Topola kanadyjska – <i>Populus x canadensis</i> 'Marilandica'	–	1	1	2
Topola szara – <i>Populus x canescens</i>	1	–	–	1
Ałycza – <i>Prunus cerasifera</i> var. <i>divaricata</i>	6	–	–	6
Czeremcha pospolita – <i>Prunus padus</i> L.		1	–	3
Grusza uprawna – <i>Pyrus communis</i> L.	1	–	–	1
Dąb burgundzki – <i>Quercus cerris</i> L.	–	–	1	1
Dąb bezszypułkowy – <i>Quercus petraea</i> (MATT.) LIEBL.	–	–	1	1
Dąb szypułkowy odm. stożkowa – <i>Quercus robur</i> 'Fastigiata'	–	22	4	26
Dąb czerwony – <i>Quercus rubra</i> L.	2	3	8	13
Sumak octowiec – <i>Rhus typhina</i> L.	1	–	–	1
Robinia biała – <i>Robinia pseudoacacia</i> L.	37	22	3	62
Wierzba biała – <i>Salix alba</i> L.	–	8	5	13
Wierzba iwa – <i>Salix caprea</i> L.	3	4	–	7
Jarząb pospolity – <i>Sorbus aucuparia</i> L.	25	–	–	25
Lipa drobnolistna – <i>Tilia cordata</i> MILL.	154	92	40	286
Lipa szerokolistna – <i>Tilia platyphyllos</i> SCOP.	10	3	–	13
Wiąz szypułkowy – <i>Ulmus laevis</i> PALL.	65	11	–	76

W drzewostanie nie sposób nie zauważyć okazałych egzemplarzy o szczególnych wartościach, które jednak z powodu zaniedbań pielęgnacyjnych giną w gąszczu wtórnego zadrzewienia. Szkodliwa dla rosnących drzew jest emisja spalin z kotłowni szpitalnej, a także bezpośrednie sąsiedztwo tras komunikacyjnych, ulic Głuskiej i Abramowickiej, tras wylotowych z Lublina. Ponadto powolna degradacja i w końcu likwidacja zbiorników wodnych we wschodniej części abramowickiego majątku, doprowadziła do znacznego obniżenia wód gruntowych, a tym samym pogorszenia warunków wodnych w parku. Te nieprawidłowości

wewnątrz oraz istniejące zagrożenia poza parkiem wyraźnie wpływają na osłabienie, niszczenie i zamieranie szaty roślinnej, zwłaszcza nielicznej już substancji pierwotnej. W ciągu ostatnich ośmiu lat, a więc od momentu wykonania szczegółowej inwentaryzacji drzewostanu przez KAŁUŻNIACKĄ [1998] do dnia dzisiejszego, koniecznym było na terenie dawnego parku dworskiego – dzisiaj przyszpitalnego, usunięcie 107 drzew martwych lub obumierających. Były to głównie egzemplarze starsze. Pozostały drzewostan, ze względu na zły stan zdrowotny, wymaga natychmiastowych prac pielęgnacyjnych. Nadmierne zagęszczenie, brak pielęgnacji nie sprzyja dobremu rozwojowi drzew. U większości pojawiają się masowo zniekształcenia koron, pochylenie drzew, podsychanie gałęzi, uszkodzenia kory na pniach. W parku zaobserwowano również występowanie chorób grzybowych – grafiozy, huby i pieńki.

Formy krzewiaste w Abramowickim parku stanowią pojedyncze okazy żywotników, grupy jaśminowca wonnego, berberysów, trzmieliny europejskiej, leszczyny oraz śnieguliczki. Runo parkowe w zależności od stopnia nasłonecznienia zasiedlają zróżnicowane gatunki roślin zielnych. Miejsca nasłonecznione pokrywa zaniedbany trawnik zasiedlony roślinnością ruderalną, taką jak: podagrycznik pospolity, babka zwyczajna, żółtlica drobnokwiatowa, pokrzywa zwykła, rogownica polna, bluszcz kurdybanek, perz właściwy, koniczyna biała. Pod koronami drzew opanował runo podagrycznik pospolity wraz z samosiewami – głównie klonów. W wiosennym runie zaobserwowano skupiska ziarnopłonu wiosennego, obecność pojedynczych okazów fiołka wonnego oraz złoci żółtej.

Stan zachowania układu kompozycyjnego

Układ kompozycyjny jest obecnie mało czytelny w terenie. Z trudem można dostrzec jego pozostałości. Zachowały się jedynie pojedyncze okazy lipy drobnolistnej, wytyczające dawne kwatery. Znacznym przekształceniom uległ dawny przebieg dróg. Zniknęła droga okalająca reprezentacyjny gazon przed dworem, a także za dworem polana z widokiem na stawy. Współcześnie jej miejsce zajmują drzewa iglaste, sprawiające wrażenie nasadzeń zupełnie przypadkowych. Od strony stawów, które niegdyś stanowiły istotny element kompozycji ogrodowej i zakończenie osi widokowej od wschodu, park został oddzielony ścianą drzew. W ciągu kilkunastu lat stawy rybne uległy zniszczeniu. Zasypane, porośnięte spontaniczną, ruderalną roślinnością, w chwili obecnej nie stanowią krajobrazu wartego włączenia w dukty widokowe układu parku. Podobnie od strony południowej została przerwana łączność widokowa i kompozycyjna z abramowickim kościołem, ufundowanym przez hrabiego Wincentego Jezierskiego – budowlą, która dawniej tworzyła spójną całość z założeniem ogrodowym. Na południowym brzegu rzeki Czerniejówki pojawiła się również zwarta zabudowa domów jednorodzinnych.

Dzisiaj przyszpitalny park Abramowicki, poprzez zamknięcie od zachodu i północy dwiema ulicami oraz wybudowanym w ostatnich latach monumentalnym kościołem przy ulicy Głuskiej, od wschodu wysoką zielenią, a od południa osiedlem domów, został zredukowany do zwartej masy drzew niosącego głównie wartości ekologiczne – jedynej w tej dzielnicy zwartej grupy zieleni wysokiej. Postępująca degradacja substancji zabytkowej wymaga podjęcia kompleksowych prac pielęgnacyjnych i zabezpieczających, a daleko posunięte zmiany w ogrodzie i w jego sąsiedztwie wymagają wnikliwej analizy i rekonstrukcji układu,

zmierzających do uwydatnienia jego walorów zabytkowych w zgodzie z aktualnym programem użytkowym.

Wnioski

1. W roku 2006 w Abramowickim parku dworskim w Lublinie rośnie 1445 drzew należących do 38 taksonów.
2. Do okazów pomnikowych zaliczono dwa egzemplarze: dąb burgundzki i miłorząb dwuklapowy. Gatunkami okazowymi są lipy drobnolistne stanowiące pozostałości dawnych kwater oraz dęby szypułkowe odmiany stożkowej.
3. Substancja zabytkowa założenia dworskiego stanowi około 18% i jest reprezentowana przez lipy drobnolistne, kasztanowce zwyczajne, dęby szypułkowe, jesiony wyniosłe oraz przez pojedyncze gatunki, takie jak: miłorząb dwuklapowy, dąb burgundzki oraz kasztanowiec czerwony.
4. Ogólnie zły stan zdrowotności drzewostanu parkowego wymaga ciągłych podstawowych działań konserwatorskich.
5. Warto podjąć trud rewaloryzacji założenia ogrodu przyszpitalnego w Abramowicach, by uratować relikty dawnych układów kompozycyjnych typowego parku dworskiego z pierwszej połowy XIX wieku.

Literatura

- FIJAŁKOWSKI D., KSENIAK M. 1974. *Katalog parków woj. lubelskiego*. Abramowice, pow. Lublin, ul. Abramowicka, Archiwum PSOZ, Lublin, sygn. 1717.
- KALUŻNIACKA M. 1998. *Inwentaryzacja szczegółowa drzewostanu*. Archiwum PSOZ, Lublin, sygn. 11263.
- KOŹMIAN K. 1858. *Pamiętniki*. T. I i II, Ossolineum, Poznań: 131 ss
- KSENIAK M. 1978. *Zbiory własne rękopisów, rycin i planów*.
- KSENIAK M. 1995. *Z przeszłości majątku abramowickiego dworu*. Na Przykład 22: 22.
- KSIĘGA ROZSIEDLENIA RODÓW ZIEMIAŃSKICH W DOBIE JAGIELLOŃSKIEJ. 1915. T. 1.
- MAJ E. 1994. *Aktualne problemy utrzymania ochrony i rewaloryzacji zabytkowych założen ogrodowych w Lublinie. Dziedzictwo miejskich ogrodów i krajobrazu historycznego*. Mater. konf. „Zagrożenia, ochrona, rewaloryzacja i wykorzystanie na potrzeby współczesne”. Ursynów, IX 1994.
- MAJDECKI L. 1964. *Rejestr ogrodów Polskich*. Z. I, II, IV.
- MAŃKOWSKI T. 1929. *O poglądach na sztukę w czasach Stanisława Augusta*. Towarzystwo Naukowe, Warszawa: 2–13.
- PRZEGALIŃSKA-MATYKO M. 2000. *Próby rekonstrukcji zabytkowego założenia ogrodowego w Abramowicach*. Praca magisterska wykonana w Katedrze Roślin Ozdobnych AR w Lublinie.
- PRZEGALIŃSKA-MATYKO M. 2006. *Aktualizacja stanu zachowania parku w Abramowicach*. Maszynopis w posiadaniu autora.

PUDELSKA K. 2001. *Park dworski w Felinie – historia i stan aktualny*. Zeszyty Naukowe AR im. H. Kołłątaja w Krakowie 379: 161–165.

WYKAZ HIPOTECZNY 1915, WAPL, t. I–V, XIX–XX w.

Słowa kluczowe: założenie ogrodowe, krajobraz, drzewostan

Streszczenie

Park przyszpitalny w Abramowicach, będący kiedyś jednym z 24 zabytkowych założeń dworsko-ogrodowych w sąsiedztwie miasta Lublina, dzisiaj jest przyszpitalnym parkiem, na terenie którego rośnie 1445 drzew reprezentowanych przez 38 taksonów. Najbardziej liczne gatunki to: lipa drobnolistna, jesion wyniosły, świerk pospolity i klon pospolity. Najstarsze egzemplarze reprezentowane przez lipę drobnolistną, kasztanowca pospolitego, stanowią około 5% ogólnego drzewostanu. Z roku na rok stan zdrowotny drzew słabnie, z trudem można dostrzec pierwotne piękno, wartości dendrologiczne oraz ewolucję dawnego układu kompozycyjnego. Postępująca degradacja założenia powinna być podstawą do podjęcia właściwych działań ochronnych i rekonstrukcji założenia.

MANOR-PARK ABRAMOWICE IN THE LANDSCAPE OF LUBLIN (DENDROLOGICAL SITUATION)

Krystyna Pudelska, Małgorzata Przegalińska-Matyko
Institute of Ornamental Plants and Landscape Architecture,
Agricultural University, Lublin

Key words: park, landscape, dendroflora

Summary

The hospital park in Abramowice, which was in the past one of 24 antique court-garden foundations in the neighbourhood of Lublin, is today a hospital park in which there are 1445 trees represented by 38 taxons. The most numerous species are: *Tilia cordata* MILL., *Fraxinus excelsior* L., *Picea abies* (L.) H. KARST., *Acer platanoides* L. The oldest specimens represented by *Tilia cordata* MILL., *Aesculus hippocastanum* L. constitute about 5% of the total dendroflora. A health state of trees gets poorer every year so it is difficult to perceive the original beauty, dendrological values and evolution of the former composition arrangement. A progressing degradation of the garden should be a base for undertaking a suitable preventive actions and reconstruction of the garden.

Dr hab. Krystyna **Pudelska**

Instytut Roślin Ozdobnych i Architektury Krajobrazu

Akademia Rolnicza

ul. Leszczyńskiego 58

20–068 LUBLIN

e-mail: kpudelsk@autograf.pl